

Zsinati Határozat
a Magyarországi Református Egyház Zsinatának a zsidósággal való
kapcsolatáról szóló, 1990. június 12-én elfogadott nyilatkozatának
megegerősítése

A Zsinat ezen ülésén határozattal is megerősíti a Magyarországi Református Egyház Zsinatának a zsidósággal való kapcsolatáról szóló, 1990. június 12-én elfogadott nyilatkozatát, a következők szerint:

Keresztyén hitünk arra szólít fel bennünket, hogy a bennünk élő reménységről bizonysgot tegyünk (1Pét 3,15). E reménység teszi kötelezővé számunkra, hogy kapcsolatunkat a zsidósággal tisztázzuk, s vallást tegyünk arról a gyökérről, amelybe mi, keresztyének oltattunk. A jelenlegi helyzet némely vonásai is szükségessé teszik állásfoglalásunkat, így az utóbbi idők elfojtott indulatai, a már nem létezőnek tartott kísértetek újra megjelennek és újra előtérbe állítják a nacionalizmust és faji gyűlölködést, szükségessé téve az ellenségképek elleni küzdelmet. Társadalmunk nagymértékben polarizálódik, s a nyugtalanító közérzet sokszor teret enged az antiszemitzmusnak is. Mélyen megráztak minket az antiszemita sírgyalázások és egyéb vandál tettek, amelyeket a leghatározottabban elítélünk. A demokratizálódás során megtapasztalt nagyobb szabadság sok indulatot felszínre hozott, amelynek jelentőségét sem eltúlozni, sem kisebbíteni nem szabad. Tudjuk, hogy a gazdasági gondok növekedése bűnbakok keresésére is vezethet bizonyos körökben. Mindeme jelenségeket kívánjuk tudatosítani és saját eszközeinkkel küzdeni kívánunk ellenük, s a társadalmi és vallási megbékélést szeretnénk munkálni teológiai állásfoglalásunkkal és minden más lehetséges módon is.

A zsidóság és keresztyénség kapcsolatának keresése nem új törekvés egyházunkban, sőt inkább gazdag tradícióra tekint vissza: magyar népünk története és egyházunk sorsa különösen is közel hozza hozzánk zsidó testvéreinket. A XVI. században a reformáció útjára lépett egyház is már gyakran hasonlította össze magát a zsidó néppel, s történeti megpróbáltatásait a választott nép hányatott sorsával vetette egybe. A zsidó és magyar nép szoros összetartozásának érzése vezetett arra, hogy egyházunk elsőként tett javaslatot 1881-ben a zsidóság egyenjogú hitfelekezetté nyilvánítására. Kiváló református teológusok gazdagították egyházunk hitéletét a zsidósággal való egybevetés módszere által, akik közül különösen Ballagi Mór tevékenysége emelkedett ki a múlt század folyamán. E sajátos hagyományt tanulmányozásra ajánljuk.

Annál nagyobb szomorúsággal tölt el bennünket, ha a XX. századi zsidóüldözések sorára tekintünk, melyeknek mélypontja a II. világháború holocaustja volt: a zsidóság szisztematikus kiirtásának kísérlete. A Magyarországi Református Egyház ma is önvizsgálattal áll meg a mindenható Isten színe előtt, amikor Európának eme szégyenfoltjára emlékezik, amelynek borzalmas következményeként 6 millió zsidó ember (köztük 600 000 magyar zsidót) gyilkoltak meg. E kritikus időben egyházunk is gyengének bizonyult hitben és cselekedetben, semhogy azt az emberirtást meg tudta volna akadályozni. Bár e sötét korban is világított a Jó Pásztor és a Budapesti Skót Misszió evangéliumi lelkielű zsidómentő munkája, egyházunknak mégis bűnbánattal kell megvallania, hogy Kainhoz hasonlóan kitért a Teremtő kérdése elől: - „Hol van... a te atyádfia?” (Móz 4,9). E bűnbánat hangja szólalt meg 1946-ban a Zsinati Tanács határozatában, amelyet az Országos Református Szabadtanács nyilatkozata követett: „A ránk nehezedő felelősség súlya alatt a zsidósággal szemben elkövetett mulasztások és bűnök miatt... megkésve bár, de most Isten színe előtt bocsánatot kérünk a magyar zsidóságtól.” (Bp., 1949. 73. 1.) A felelősség és bűnbánat eme megnyilvánulásait újra és újra hangsúlyoznunk kell, valahányszor a zsidó-keresztyéni kapcsolatokról esik szó. Hálásak vagyunk azért, hogy ennek lehetőségei most bővülnek, különösen is a Nemzeti Zsidó Keresztyén Tanács megalakítása által, melynek létrehozásában egyházunk kezdeményező szerepet vállalt.

A zsidó-keresztyén párbeszéd során elsősorban arra kívánunk figyelni, hogy a múltban szerzett keserű tapasztalatok emlékeit ne idézzük fel zsidó testvéreinkben. Alapvetően valljuk, hogy igazi párbeszéd és együttműködés csak úgy jöhet létre, ha mindkét fél megőrzi, sőt megerősíti tulajdon identitását. Nem lehet megkívánni a keresztyénségtől, hogy ne vallja az Újszövetségen alapuló hitvallást: „Jézus Krisztus Úr” (Fil 2,11), s ne tekintse Isten Fiának, a világ Megváltójának. Nem kívánhatjuk a zsidóságtól sem, hogy hitelveit megtagadja, csupán Pál apostollal együtt reménykedhetünk valamennyi hívő szívének körülmetélésében (Róm 2,29), s abban, hogy nem válunk átokká és nem szakasztatunk el örökké egymástól (vö. Róm 9,3). Reformátor elődeink jól látták ezt a kettősséget és ezért hangsúlyozták, hogy az Ó- és Újszövetség népe egyaránt Isten üdvözítő szándékú szövetségébe tartozik, ezért az egy Isten, az egy Teremtő és az egyetlen Örökkévaló Úr népeinek kell tartásuk nemcsak magukat, hanem egymást is. Isten kegyelmi kiválasztása és szövetsége összeköt bennünket zsidó testvéreinkkel.

Hogy e hitet önmagunkban erősíthessük, szükséges, hogy elhárítsuk az ún. keresztyén antiszemitizmus kísértéseit, amelynek legveszedelmesebb formája az állítólagos zsidóellenes bibliai Igékre történő hivatkozás. A textusok csakis kontextusukból értelmezendők, s egy adott helyzetben elhangzó – esetleg elítélő –

passzust nem szabad egyetemes és örökérvényű jelleggel manipulálni. Ellenkező esetben olyan rövidzárlat állhat elő, mint amilyent a zsidók Krisztus-gyilkossággal való vádolása jelentett. Ezt az abszurd tételt ugyan soha nem vallotta egyetlen keresztyén egyház sem, mégis újra és újra elhangzott a történelem során, antiszemita érdekek igazolására. Ezzel szemben szükségesen látjuk újra és újra hangoztatni azt a hitvallásunkat, mely szerint Krisztus kereszthalálának az a következménye, hogy Ő békességet szerzett, s „eggyé tette mind a két nemzetséget, és lerontotta a közbevetett választófalat” (Ef 2,14).

A fentiek alapján négy dolgot kell ünnepélyesen hangsúlyoznunk:

1. Legyen békesség a Szentföldön, az Ószövetséget Szentírásként elfogadó vallások között.
2. Kifejezzük örömünket a fölött, hogy országunk diplomáciai kapcsolatot létesített Izrael államával, kinyilvánítva ezzel, hogy mily sokra becsüli a zsidó állam nemzeti függetlenségét.
3. Keresztyén lelkiismeretünkkel kinyilvánítjuk, hogy testvéri szívvel állunk a hazánkban élő zsidóság mellett, és készek vagyunk őket bajaikban támogatni, velük együttműködni.
4. A leghatározottabban elítéljük a sírgyalázásokat, ill. az antiszemitizmus rejtett vagy nyílt megnyilvánulásait.

A zsidósággal való kapcsolatunknak ilyen szellemben történő rendezését Krisztusba vetett hitünk teszi kötelezővé számunkra. S bár a párbeszéd elveinek meghatározásánál elsősorban országunk és társadalmunk aktuális helyzetét tartjuk szem előtt, mégis mindezt abban a meggyőződésben tesszük, hogy a nemzetközi és ökumenikus kisugárzás nem marad el. Reménykedünk abban, hogy a Nemzeti Zsidó Keresztyén Tanács működése a nemzetközi szervezetek munkásságába is be fog kapcsolódni, hisszük, hogy a mi munkánk példaként szolgálhat más konfliktusok – zsidók és palesztinok, izraeliták és muszlimok ellentéteinek – megoldására. Meggyőződésünk, hogy ez által Istenünk áldást fog adni népének, zsidóknak és keresztyéneknek egyaránt: „Te megsokasítod e népet, nagy örömet szerzesz néki, és örvendeznek előtted az aratók örömeivel” (Ézs 9,3).

(Zs-154 /2007.)

Budapest, 2007.november 21.

/ Dr. Nagy Sándor /
egyházkerületi főgondnok,
a Zsinat világi elnöke

/Dr. Bölcskei Gusztáv /
püspök,
a Zsinat lelkeszi elnöke